



УДК 316.012 (316.6)

Науково-теоретичний альманах «Грані»  
Scientific-theoretical almanac «Grani»«Grani». 2016. 138(10), 58-64.  
doi:10.15421/1716122  
www.grani.org.ua**Гендерна культура фемінізму в соціологічному дискурсі**І.О. Святненко<sup>1</sup>

Статтю присвячено проблемі визначення концептуальних засад гендерної культури фемінізму в соціологічному дискурсі. Автором зроблено висновок про те, що в феміністичному дискурсі традиційні уявлення про суб'єкта і про сутність людини інтерпретуються як взадичуючі щодо есенціалістської теорії статі. Есенціалістська теорія статі передбачає наявність преформістських соціогендерних уявлень, через які відбувається конструювання основних диспозицій особистості. Соціогендерний преформізм за умови розуміння суб'єкта в сексуалізованих денотаціях дозволяє вести мову про чоловіків і жінок як різні соціогендерні класи диспозиції яких відповідають системі гендерного панування.

Зазначені диспозиції визначають як фізіологічно-тілесні складники, так і психічні особливості та соціо-культурні репертуари поведінки чоловіків та жінок. Таким чином, маскулінність і фемінність набувають форми конструюючих конструктів, а також виявляються конституючими для гендерної культури. Крім того, в контексті такого зв'язку виявляється цілком релевантним застосування соціосистемологічного підходу.

Популярність есенціалістських постулатів в інтерпретації статі поєднується з непопулярністю її щодо інтерпретації людини як такої. Есенціалістські інтерпретації в термінах існування дозволяють перевести маскулінність у площину недосяжної трансценденції, зводячи жіночність (фемінність) до набору цілком прогнозованих рис і тривіальностей. В аспекті соціокультурної реалізації це відповідає чоловічому началу як трансцендуючому та вертикалізуючому щодо культурної системи та жіночого начала як горизонталізуючого та іманентизуючого з більш розгорнутою системою бінарних опозицій (відцентровий рух - жіноче, доцентровий рух-чоловіче; конструювання - чоловіче, пристосування (адаптація)-жіноче тощо).

**Ключові слова:** фемінізм; постфемінізм; гендерна культура; гендерна культура фемінізму; патріархальний сексизм

**Gender culture of feminism in sociological discourse**І.О. Svyatnenko<sup>2</sup>

The definition of the conceptual foundations of feminist gender culture in the sociological discourse has been given in the article. The conclusion has been made that in the feminist discourse, the traditional concepts of the subject and the essence of man are interpreted as common-making as to the essentialist gender theory. Essentialist gender theory supposes the presence of preformal sociogender ideas, through which basic personality dispositions are constructed. Sociogender preformism, if it has subject in gender denotations, allows to understand men and women as different social-gender classes that correspond to the system of gender domination.

Such a disposition define both a physiologically-solid components, and mental characteristics and socio-cultural repertoire of men and women's behavior. Thus, masculinity and femininity get the form of construe constructs and are constitutive for gender culture. In addition, in the context of such approach, the use of socio-systemological approach becomes to be entirely relevant.

The popularity essentialist postulates in the interpretation of the gender is combined with the unpopularity of its interpretation towards man as such. Existentialist interpretations in terms of the existence allow to transfer the masculinity into the unreachable sphere, while making the femininity to be only a set of quite predictable and trivial features. In the socio-cultural aspect, it describes the masculine beginning as transcidental and such which forms the vertical towards the cultural system and feminine one being such which forms the horizontal and immanent one with more developed system of binary oppositions (centered movement - female, centripetal movement- male; construction - male, adaptation - female, etc.).

The binary model, where differences are placed between the poles of femininity and masculinity, has a strong «defense mechanism» that prevents any attempt to go beyond this rigid design. If we attribute these differences of fundamental nature accenting to «sexual differences» and make them a leading structures of subjectivity, then we surpass all other personal characteristics or we are even limited by it. The demand variety plays on the same trivial opposition of «male» and «female».

**Keywords:** feminism; postfeminism; gender culture; gender culture of feminism; patriarchal sexism

<sup>1</sup> Докторант; Класичний приватний університет, 69000, Запоріжжя, вул. Жуковського, 70Б

<sup>2</sup> Doctoral candidate; Classical private university, 70B, Zhukov's kogo str., Zaporizhzhya, 69000

<sup>3</sup> Докторант; Классический приватный университет, 69000, Запорожье, ул. Жуковского, 70Б  
Email: romanenko.jura@gmail.com

## Гендерная культура феминизма в социологическом дискурсе

И.А. Святненко<sup>3</sup>

Статья посвящена проблеме определения концептуальных основ гендерной культуры феминизма в социологическом дискурсе. Автором сделан вывод о том, что в феминистическом дискурсе традиционные представления о субъекте и о сущности человека интерпретируются как взадничующие по эссенциалистской теории пола. Эссенциалистская теория статьи предусматривает наличие преформистских социогендерных представлений, по которым происходит конструирование основных диспозиций личности. Социогендерный преформизм при условии понимания субъекта в сексуализированных денотациях позволяет говорить о мужчинах и женщинах как различные социогендерные классы диспозиции которых соответствуют системе гендерного господства.

Указанные диспозиции определяют как физиологически-телесные составляющие, так и психические особенности и социокультурные репертуары поведения мужчин и женщин. Таким образом, маскулинность и феминность приобретают форму конструирующих конструктов, а также оказываются конституирующими для гендерной культуры. Кроме того, в контексте такой связи оказывается целиком релевантным применение социосистемологического подхода.

Популярность эссенциалистских постулатов в интерпретации пола сочетается с непопулярностью их в интерпретации человека как такового. Эссенциалистские интерпретации в терминах существования позволяют перевести маскулинность в плоскость недостижимой трансценденции, сводя женственность (феминность) до набора вполне прогнозируемых черт и тривиальности. В аспекте социокультурной реализации это соответствует мужскому началу как трансцендирующему и вертикализирующему в культурной системе и женскому началу - как горизонтализующему и иманентизирующему с более развернутой системой бинарных оппозиций (центробежное движение - женское, центростремительное движение-мужское; конструирование - маскулинное, приспособление (адаптация) - феминное и т.д.).

**Ключевые слова:** феминизм; постфеминизм; гендерная культура; гендерная культура феминизма; патриархальный сексизм

Peer-reviewed, approved and placed: 10.10.2016.

**Постановка проблеми.** Питання статі, починаючи з XIX століття, ставали предметом публічних дискусій і дебатів. Так зване «жіноче питання» було сфокусовано на тому, чи повинні статеві відмінності враховуватися як фактор, який закріплює або обмежує доступ до відповідних статусів, ролей та життєвих програм. Увага науковців зосереджувалася на розподілі соціальних ролей чоловіків та жінок. Предметом широкого дебатування були також проблеми природи і функціонального призначення статі.

Чи є статеві відмінності вродженими та біологічними якостями? Чи є вони продуктами соціалізації і впливу навколишнього середовища або вродженими і генетично-заданими диспозиціями? Чи є структури сім'ї (один батько, одна мати і діти) універсальними божественного і природного походження або релятивними соціальними інституціями, які сформувалися під впливом культури конкретного суспільства? Такими були і є центральні питання гендерної культури фемінізму, концептуалізацію дискурсу якої автор здійснює в пропонованій статті.

**Мета дослідження** та постановка завдань. Метою статті є концептуалізація гендерної культури в дискурсі феміністичної соціології.

Завданнями статті, у зв'язку із визначеною метою, є: а) визначення ключових концептів гендерної культури фемінізму; б) визначення дискурсивної метамоделі феміністичної соціології як форми репрезентації феміністичної гендерної культури.

Невизначена наукова проблема, якій присвячено статтю. Статтю присвячено проблемі визначення ключових концептів гендерної культури фемінізму в соціологічному дискурсі та співвідношенням цих концептів із стратегією конструювання дискурсу в феміністичній соціології.

**Аналіз досліджень і публікацій**, у яких започатковано вирішення наукової проблеми. Що дозволяє «жіночому питанню» в формі, в якій його було артикульовано в XIX столітті, поставати знову і знову? Мабуть, витоки цього реартикулювання впливають з припущення того, що розум і раціональність контролюють всі соціальні відносини, навіть ті, які з усією очевидністю детермінуються біологічними законами.

Дж. Лобер та С. Фаред у своєму дослідженні зазначають, що фемінізм, починаючи з П. де ля Барр і М. Уолстонкрафт, ґрунтується на переконанні в тому, що соціальні інститути можуть бути реконструйованими згідно з принципами людського розуму [23, с.187-192].

Традиційно вважається, що точкою відліку першої хвилі фемінізму стало обговорення в парламенті петиції з питання про жіноче виборче право в 1866 р., а завершилася перша хвиля наданням британкам рівного з чоловіками права голосу в 1928 р.

Наприкінці 1960-х рр. під впливом студентської революції, зростання робітничого і антивоєнного рухів фемінізм відроджується, а подією, яка символізує фемінізм на національному рівні, стала перша Національна конференція жіночого звільнення, яка відбулася в 1970 р. в Рескін-Коледжі Оксфордського університету за участю 600 учасниць.

Складнішим є визначення точки відліку другої хвилі фемінізму, оскільки деякі дослідники вважають, що друга хвиля триває досі, інші вважають, що вона завершилася на початку 1980-х рр., коли настала епоха «постфемінізму».

Цей термін пояснює С. Кегіл, на думку якого постфемінізм є результатом критики ліберального фемінізму, що змінює його теоретичну базу на основі нових філософських, політичних і методологічних

підходів. На думку авторки, величезний вплив на принципи зміни в феміністській соціології та ідеології справили такі філософські течії, як постмодернізм і постструктуралізм, а в самому жіночому русі поштовх до переосмислення феміністичних цінностей дав політичний вплив кольорових жінок, а також переосмислення ролі сексуальних відмінностей [28, с. 17].

Теоретики постфемінізму в дійсності не відмовляються від базових феміністських цінностей, проте більше уваги приділяють раніше неочевидним проблемам «політик ексклюзії» (виключення темношкірих, постколоніальних та східноєвропейських жінок, маргінальних форм сексуальності з феміністичного дискурсу). У цьому зв'язку, є підстави вважати теоретичні дебати доби «постфемінізму» логічним продовженням досягнень другої хвилі фемінізму, що дає можливість розглядати період кінця 1960-х рр. – початку ХХІ ст. як цілісний етап в історії західного (і британського зокрема) жіночого руху.

Сімона де Бовуар, дотримуючись поглядів, які можна визначити як егалітарний раціоналізм, спіралася на уявлення про стабільні суб'єкти. У сучасному фемінізмі є представленими різні версії критики такого підходу, що стосується, зокрема, Л. Ірігаре, Х. Сікс, Р. Брайдотті, Ю. Кристевой, Д. Батлер.

Проблемами гендерної культури займалися Дж. Батлер, С. де Бовуар, Р. Брайдотті, О. Горошко, І. Гофман, Л. Ірігарей, М. Кауфман, Р. Кеслер-Харіс, Т. де Лауретіс, Н. Ходоров (Н. Чодороу) та ін. автори [4; 6-8; 11-12; 21-22; 27]. Про специфіку категорії «гендер» і її евристичний потенціал писали Д. Ваттімо, М. Дмитрієва, Р. Лакофф, Дж. Кегіл, С. Фрімен [9; 14; 20; 28-29] та ін., які наполягали на безумовності відмінностей жінок від чоловіків, тим самим зацентровуючись на існуванні відносної гомогенності всередині самих цих груп (себто, на інтерпретації фемінності і маскуліності як жорсткої дихотомії).

Вочевидь у зазначених авторів есенціалістські аргументи обслуговують політичні цілі, що посилюється зміщенням у бік конструктивізму деполітизованих феміністських теорій. Проте, з політичної точки зору будь-який есенціалізм у проблематиці сексуальних відмінностей виявляється надзвичайно небезпечним для феміністичного дискурсу. Адже його опоненти, виявивши будь-які відмінності, завжди можуть використати це як доказ того, що деякі види діяльності (не дуже авторитетні для даного суспільства) є «природними» для жінок і неприйнятними для чоловіків. Бінарна модель, де відмінності розміщуються між полюсами фемінності і маскуліності, володіє сильним «механізмом захисту», що перешкоджає будь-яким спробам вийти за межі цієї ригідної конструкції. Закцентровуючись на «сексуальних відмінностях», ми ніби приписуємо цим розбіжностям фундаментальний характер, робимо їх провідними в структурах суб'єктивності, перевершуючи всі інші особистісні характеристики або навіть відмежовуючись від них. Вимога різноманіття, таким чином, скочується до все тієї ж тривіальної опозиції «чоловічого» і «жіночого».

Поняття «жінки» (як і «чоловіка») виявляється перформативним, чи будемо ми трактувати його як гендерну ідентичність, чи як ідентичність політичну, оскільки, по-перше, перформативом є сам гендер, а, по-друге, цим самим перформативом є суб'єкт політики. Це означає, що дискурс повинен орієнтуватися не на питання про «сутності», а на питання про позицію та інтереси. В рамках дискурсу позиційності виявляється непродуктивною (та й просто не зовсім доречною) опозиція есенціалізму і конструктивізму.

Перемикаючи з питання про сутності на питання про позиції та інтереси неминує тягне за собою і проблематизацію найбільш впливової на сьогоднішній день теорії «неспотовреної комунікації» (себто, комунікації, яка не є заангажованою інтересами) Ю. Хабермаса, що спирається на ідеал прозорості і повністю підконтрольної суб'єктивності.

Для того, щоб зберегти емансипативний потенціал раціональної рефлексії, і в той же час відкинути ідею «абсолютного спостерігача», який перебуває в якійсь привілейованій позиції по відношенню знання «істинних» (себто тих, що забезпечують неспотоврену комунікацію) норм і правил комунікативної поведінки, феміністично-орієнтовані дослідниці наполягають на тому, що спотвореність є невід'ємною рисою будь-якого акту соціальної комунікації. Постулювання світогляду, який би був незаангажованим ідеологією, часто розглядається проponentками суффражізму як прийом догматичної політики.

І все ж, найбільш адекватним позиційному і перспективістському підходу феміністки вважають дискурс, який оперує не критерієм прозорості комунікації, запропонованим Ю. Хабермасом, а критерієм зниження насильства, який було запропоновано Дж. Ваттімо. Умовою свободи в даному випадку буде створення такої ситуації, де безліч суперечливих інтерпретацій могли б співіснувати, протиставляти, але за жодних обставин не зазнавати штучного замовчування [26].

Феміністична соціологія спирається на філософське визначення насильства, яке, згідно з Ваттімо, визначається як дещо, що перешкоджає ставити питання далі, тобто те, що примушує кого-небудь до мовчання. Тут скоріше варто вести мову про зв'язок між свободою і інтерпретацією, а не між свободою і об'єктивністю. В останньому випадку є необхідним єдиний і досвід реальності, що вимагає універсального суб'єкта. Але в політичному аспекті це стає проблемою привілейованих і репресованих агентів інтерпретації, тобто проблемою розподілу одного з найпотужніших ресурсів влади - влади іменування, влади визначати і задавати сутності.

**Виклад основного матеріалу.** На символічному рівні найбільш значущою для феміністичного дискурсу виявляється співвіднесеність жінки з тілесністю (природою, біологічним життям). Психічна своєрідність жінки описується через акцентуацію тих рівнів духовного життя, які традиційно розглядаються європейською культурою як більш низькі (в філософському лексиконі - як «смертна душа», яка пов'язана з тілом), в той час як вищий рівень душі

(logictikon, власне «безсмертний дух») ототожнюється в інтерпретації феміністичної соціології із чоловічим полюсом [15].

Однак слід зазначити, що тут спадщина античності вступає в певне протиріччя з цінностями християнства, що ставить любов, яка не шукає вигод (тобто, не розмірковує) вище за холодне ratio. Тому в християнській традиції культурна співвіднесеність жінки з природою також слугує девальвації фемінності, але вже в дещо іншому аспекті: жінка презентується як істота з низьким рівнем раціональності та моральності. Втім, європейська культура поєднує це в одному кластері жіночої гріховності та девіантності.

У плані соціальної взаємодії модель «взаємодоповнення статей» найтіснішим чином пов'язана з поділом «людського простору» на сферу приватного і сферу публічного. Критика феміністичною соціологією аналізу цих сфер розпочинається з критики уявленнь про «природне призначення» кожної з статей. Тут феміністичний дискурс виступає водночас і як аналітичний, і як ідеологічний, оскільки він розробляє струнку систему аргументації на користь домінуючого становища жінок і узалежнення чоловіків.

Поєднання чоловіків і жінок у сім'ях та шлюбних альянсах є обумовленим природним прагненням залишити після себе нащадків. Однак, на відміну від інших живих істот, мета людського існування не може зводитися до продовження роду. Отже, на когось покладається обов'язок за відтворення роду (по суті, тваринна функція), а на когось – за реалізацію вищих цілей людського буття. Якщо перша ціль реалізується в сфері приватності, то друга – в сфері публічного. Іншими словами, чоловік і жінка потребують одне одного тільки в справі продовження роду, і якщо продовження роду (і пов'язане з цим задоволення тілесних потреб) є кінцевою метою існування жінки, то мета буття чоловіка полягає в його реалізації (самореалізації) як істоти діяльної і мислячої.

Таким чином, як відносно блага приватного світу відрізняється від абсолютного блага суспільного життя, так і мета буття жінки відрізняється від мети буття чоловіка: тільки останній може отримати завершення в самому собі, перша ж покликана існувати «для чогось іншого» (відмінного від неї самої). Таким чином, у жінки не може бути ніяких самостійних цілей і характеристик, але тільки ті, які пов'язані зі служінням чоловікові.

Феміністична соціологія наголошує на тому, що вже у Аристотеля [1-2] можна чітко спостерігати (звичайно, всупереч волі самого автора) один важливий момент, а саме: виключення зі сфери політичного саме по собі є політичним актом. Іншими словами, натуралізація будь-яких людських відносин (себто, надання їм статусу «природних») має відношення до сфери політичних феноменів, оскільки за цим приховується розподіл ресурсу влади. Під владою тут можна розуміти не тільки і не стільки контроль одного індивіда над іншим, скільки як величину спектра можливостей індивіда.

Таким чином, вже в тексті аристотелівської «По-

літики» формуються ті самі засади патріархального сексизму, які, зазвичай, виявляються завуальованими в інших апологетів моделі «взаємодоповнення» статей. Текст Аристотеля показує, чому концепція «взаємодоповнення статей», яка є зрозумілою у вказаний спосіб, неминуче веде до універсалізації чоловічого суб'єкта (себто, до ототожнення понять «чоловік» і «людина»), залишаючи на частку жінки тільки приватне, себто, специфічно властиве саме їй.

Проблема суб'єкта політик ексклюзії є пов'язаною з специфічним розумінням політичної дії. Політика має справу з боротьбою інтересів, себто з протистоянням особливих ціннісних світів. Політичний мислитель завжди артикулює якусь позицію, а не «буття взагалі». Претензії на універсальність в даному випадку – це, в інтерпретації феміністичної соціології, ще одна з стратегій боротьби за владу, яка передбачає повну анігіляцію позиції супротивника. У той же час доволі проблематичним буває вести мову про «жінок» як про певну спільноту, що конститується як єдиний і стабільний суб'єкт феміністських політик [19-20].

Один з основних напрямків дослідження в цій галузі має орієнтуватися на питання про те, що конститує категорію «жінок». Визначати жінок як «клас загального страждання», який є незацікавленим у спотворенні реальності і тому перебуває в привілейованому становищі по відношенню до істини, – значить намагатися сформулювати уявлення про універсальну свідомість, виходячи з позицій будь-якої однієї групи (в даному випадку – жінок). Це передбачає певну гомологію всередині самих опозиційних груп («жінок» і «чоловіків»), що вже є актуалізацією патріархатної моделі мислення. Більше того, факт пригнічення сам по собі аж ніяк не перетворює жінок на «борців» проти патріархату [18].

Слід поставити під сумнів як ідеал прозорості і повністю контрольованої (рефлексивної) суб'єктивності, так і базованої на ній ідеал «неспотвореної комунікації», себто комунікації, що не є заангажованою будь-якими інтересами. Для того щоб зберегти емансипативний потенціал раціональної рефлексії і в той же час відкинути ідею «абсолютного спостерігача», який перебуває в якійсь привілейованій позиції щодо знання «істинних» норм і правил комунікативної поведінки, варто визнати, що «спотвореність» є невід'ємною рисою будь-якого акту соціальної комунікації. Постулювання світогляду, який був би незамутнений ідеологією, само по собі може розглядатися як прийом догматичної політики.

У сучасному світі слід орієнтуватися на ту форму свободи, яка є більш рухливою і менше ідентифікується з реалізацією певної моделі. Тут, скоріше, варто вести мову про зв'язок між свободою і інтерпретацією, а не між свободою і об'єктивністю. В останньому випадку є необхідним єдиний і повний досвід реальності, що потребує статусу універсального суб'єкта. Але в політичному плані це стає проблемою привілейованих і репресованих агентів інтерпретації, тобто, проблемою розподілу ресурсів номінування.

З іншого боку, подібний реляціонізм у настано-

вах не має нічого спільного з тим карикатурним уявленням про «постмодерністський» стиль мислення, який заперечує як критерії наукової компетенції, так і критерії розуму в цілому. Стоячи на подібній квазіметодологічній платформі, жодна теорія не може здійснитися як критична. Іншими словами, стає неможливим перегляд деяких усталених категорій і концепцій, в рамках яких вже не припускається подальше запитання про природу об'єкта, що цікавить, тобто які перешкоджають його подальшому осмисленню [9].

Але, як справедливо зазначив Г. Маркузе, боротьба з пригніченням є завжди раціональною роботою. І вимога нового розуміння категорії статі, гендерної ідентичності має як політичний, так і епістемологічний вимір, себто є раціональним проектом. Підозріле ставлення до вимог «адекватної репрезентації об'єкта пізнання» означає відхід від наївно-реалістичних позицій у питаннях пізнання і визнання того, що будь-який поняттєвий апарат, будь-яка концептуальна схема завжди можуть стати ареною владних відносин, оскільки об'єкт пізнання створюється в процесі пізнання [24].

Тому тут актуалізується твердження Дж. Батлер про те, що суперечки з приводу істинності-неістинності теорії варто розібратися з питанням щодо її вигідності для тих чи інших суб'єктів та їх інтересів. У сучасних феміністських теоріях категорія «жінки» стає уможливленим полем відмінностей, яке неможливо узагальнити через дескриптивні категорії ідентичності. Це означає, що саме поняття стає місцем боротьби за перевизначення, своєрідною необгрунтованою підставою феміністської теорії. Перетворення категорії «жінки» (втім, як і категорії «чоловіки») на проблемне поле звільняє термін для нових множинних сигніфікацій [4].

Європейська культура (як і безліч інших культур), в інтерпретації феміністичної соціології, є орієнтованою на сексизм і патріархат. Під сексистською гендерною культурою фемінізм розуміє таку культуру, в якій біологічна приналежність індивіда до тієї чи іншої статі виявляється вирішальним чинником у визначенні її/його соціальної долі, а параметри гендерної ідентичності розглядаються як виразники «природи» особистості.

Під патріархатною культурою фемінізм розуміє таку культуру, в якій жінки відчужуються від позицій конструюючих акторів у публічній сфері і, відповідно, від можливості об'єктивувати свій досвід і проду-

кувати визначення реальності. В результаті цього чоловіки привласнюють собі позицію «універсального суб'єкта», себто починають виступати в якості «людини як такої», а жінка визначається як «специфічна людина», або ж як супутниця, помічниця чоловіка (себто людини). Самі дефініції «чоловік» і «жінка» є складними семіотичними комплексами, які пов'язані одне з одним таким чином, що перший виступає в якості норми, а другий визначається через своє ставлення до першого як до іншого. Концепт «жінка» є побудованим так, що будь-які спроби жінок універсалізувати свій досвід (під цим прихильниці фемінізму розуміють елімінування смислової дистанції між концептами «жінка» і «людина») зустрічають сильний символічний опір.

**Висновки.** Таким чином, у феміністичному дискурсі традиційні уявлення про суб'єкта і про сутність людини інтерпретуються як взаданичіючі щодо есенціалістської теорії статі. Есенціалістська теорія статі передбачає наявність преформістських соціогендерних уявлень, через які відбувається конструювання основних диспозицій особистості. Соціогендерний преформізм за умови розуміння суб'єкта в сексуалізованих денотаціях дозволяє вести мову про чоловіків і жінок як різні соціогендерні класи диспозиції яких відповідають системі гендерного панування. Зазначені диспозиції визначають як фізіологічно-тілесні складники, так і психічні особливості та соціокультурні репертуари поведінки чоловіків та жінок. Таким чином, маскуліність і фемінність набувають форми конструюючих конструктів, а також виявляються конституюючими для гендерної культури. Крім того, в контексті такого зв'язку виявляється цілком релевантним застосування соціосистемологічного підходу. Популярність есенціалістських постулатів в інтерпретації статі поєднується з непопулярністю її щодо інтерпретації людини як такої. Есенціалістські інтерпретації в термінах існування дозволяють перевести маскуліність в площину недосяжної трансценденції, зводячи жіночність (фемінність) до набору цілком прогнозованих рис і тривіальностей. В аспекті соціокультурної реалізації це відповідає чоловічому началу як трансцендуючому та вертикалізуючому щодо культурної системи та жіночого начала як горизонталізуючого та іманентизуючого з більш розгорнутою системою бінарних опозицій (відцентровий рух – жіноче, доцентровий рух – чоловіче; конструювання – чоловіче, пристосування (адаптація) – жіноче тощо).

#### БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Аристотель. Метафизика [Текст] / Аристотель // Собр. соч.: в 4 т. – Т. 1. – М.: Наука, 1976. – С. 63-369.
2. Аристотель. Политика [Текст] / Аристотель // Собр. соч.: в 4 т. – Т. 4. – М.: Наука, 1984. – С. 375 -645.
3. Балабанова Е. Зависимость женщины: теоретические подходы к изучению [Текст] / Е. Балабанова // Гендерные исследования. – 2000. – № 4. – С. 266-277.
4. Батлер Дж. Чисто культурное [Текст] / Дж. Батлер // Введение в гендерные исследования. – Ч. 2. – Х.; СПб., 2001. – С. 289-306.
5. Безант А. Человек и его тела [Текст] / А. Безант. – Магнитогорск: «Амрита-Урал», 1996. – С. 206-216.
6. Бовуар С. де. Второй пол [Текст] / С. де Бовуар. – СПб.: Алетейя, 1997. – 356 с.
7. Брайдотти Р. Женские исследования и политики различия [Текст] / Р. Брайдотти // Гендерные исследования. – 2000. – № 5. – С. 73-82.
8. Брайдотти Р. Половое различие как политический проект номадизма [Текст] / Р. Брайдотти // Хрестоматия феминистских текстов. – СПб.: Речь, 2000. – С. 220-251.

9. Ваттимо Д. Насилие – это то, что препятствует задавать вопросы [Электронный ресурс] / Д. Ваттимо. – Режим доступа: <http://index.org.ru/infospace/398yatt.html>.
10. Весткотт М. Женские исследования как стратегия изменений: между критицизмом и предвидением [Текст] / М. Весткотт // Гендерные исследования. – 2000. – № 5. – С. 82-85. Виттиг М. Прямое мышление. — М., 2002. – 108с.
11. Горошко Е. Гендерная проблематика в языкознании [Текст] / Е. Горошко // Введение в гендерные исследования. – Ч. 1. – Х.; СПб.: Метадон, 2001. – С. 508-543.
12. Гофман И. Гендерный дисплей [Текст] / И. Гофман // Введение в гендерные исследования. Хрестоматия. – Ч. 2. – Х.; СПб.: Метадон, 2001. – С. 306-335.
13. Дворкин А. Порнография. Мужчины обладают женщинами [Текст] / А. Дворкин // Введение в гендерные исследования. – Ч. 2. – Х.; СПб.: Метадон, 2001. – С. 201-214.
14. Дмитриева М. Гендерные исследования в сравнительном языкознании: оценочная лексика как фрагмент языковой картины мира [Текст] / М. Дмитриева // Гендерные исследования. – 2000. – № 5. – С. 255-261.
15. Жеребкин С. Пол Разума: «Является ли Просвещение эмансипационным?» [Текст] / С. Жеребкин // Гендерные исследования. – 2000. – № 4. – С. 278-289.
16. Иригарэй Л. Пол, который не единичен [Текст] / Л. Иригарэй // Введение в гендерные исследования. – Ч. 2. – Х.; СПб.: Метадон, 2001. – С. 127-135.
17. Кауфман М. От плоти к стали: маскулинность как коллективная галлюцинация. [Текст] / М. Кауфман // Гендерная педагогика и гендерное образование в странах постсоветского пространства. Сб. материалов междунар. летней шк. 2001. – Иваново, 2002. – С. 20-49.
18. Кесслер-Хэррис Э. Женский труд и социальный порядок [Текст] / Э. Кесслер-Хэррис // Антология гендерной теории. – Минск: Прописи, 2000. – С. 171-189.
19. Кристева Ю. От одной идентичности к другой [Текст] / Ю. Кристева // От Я к Другому. Сб. переводов по проблемам интересубъективности, коммуникации, диалога. – Минск, 1997. – С. ??? 276 с.
20. Лакофф Р. Язык и место женщины [Текст] / Р. Лакофф // Введение в гендерные исследования. – Ч. 2. – Х.; СПб.: Метадон, 2001. – С. 784-798.
21. Лауретис Т. де. В зазеркалье: женщина, кино и язык [Текст] / Т. де Лауретис // Введение в гендерные исследования. – Ч. 2. – Х.; СПб.: Метадон, 2001. – С. 738-758.
22. Лауретис Т. де. Риторика насилия. Рассмотрение репрезентаций и гендера [Текст] / Т. де Лауретис // Антология гендерной теории. – Минск: Прописи, 2000. – С. 347-373.
23. Лобер Дж. Принципы гендерного конструирования [Текст] / Дж. Лобер, С. Фаррел // II Хрестоматия феминистских текстов. – СПб.: Прописи, 2000. – С. 187-192.
24. Маркузе Г. Одномерный человек [Текст] / Г. Маркузе // Эрос и цивилизация. – М.: Черо, 2002. – С. 251-515.
25. Митчелл Дж. Женская сексуальность. Жак Лакан и école freudienne [Текст] / Дж. Митчелл // Введение в гендерные исследования. – Ч. 2. – Х.; СПб.: Метадон, 2001. – С. 534-560.
26. Хабермас Ю. Демократия. Разум. Нравственность [Текст] / Ю. Хабермас. – М.: Наука, 1992. – 176 с.
27. Ходоров Н. Воспроизводство материнства: психоанализ и социология пола [Текст] / Н. Ходоров // Антология гендерной теории. – Минск: Прописи, 2000. – С. 29-76.
28. Cahill S.E. Becoming Boys and Girls: Ph.D. dissertation. Department of Sociology, University of California. – Santa Barbara, 1982. – 158 p.
29. Freeman J. The social construction of the second sex // Roles Women Play: Readings towards' women's liberation / ed. by Michele Garscof. – Belmont, California: Brooks. Cole, 1971. – 229 p.

#### REFERENCES:

1. Aristotel. Metafizika [Metaphysics]. Sobr. soch. 1, 63-369. Nauka, Moscow (in Russian)
2. Aristotel, 1984. Politika [Policy]. Sobr. soch. 4, 375-645. Nauka, Moscow (in Russian)
3. Balabanova, E., 2000. Zavisimost zhenschiny: teoreticheskie podhody k izucheniyu [The dependence of women: theoretical approaches to the study]. Gendernye issledovaniya 4, 266-277 (in Russian)
4. Butler, J., 2001. Chisto kulturnoe [The purely cultural]. Vvedenie v gendernye issledovaniya 2, 289-306. H.; SPb. (in Russian)
5. Bezant, A., 1996. Chelovek i ego tela [The man and his bodies]. «Amrita-Ural», 206-216. Magnitogorsk (in Russian)
6. Bovuar, S. de., 1997. Vtoroy pol [Second gender]. Aletyya, SPb. (in Russian)
7. Braydotti, R., 2000. Zhenskie issledovaniya i politiki razlichiya [Women's studies and differences of policies]. Gendernye issledovaniya 5, 73-82. (in Russian)
8. Braydotti, R., 2000. Polovoe razlichie kak politicheskiy proekt nomadizma [Gender difference being the political project of nomadism]. Hrestomatiya feministskih tekstov, 220-251. SPb.: Rech (in Russian)
9. Vattimo, D. Nasilie – eto to, chto prepyatstvuet zadavat voprosyi [Violence. Does it prevent from asking questions]. Access: <http://index.org.ru/infospace/398yatt.html>. (in Russian)
10. Vestkott, M., 2002. Zhenskie issledovaniya kak strategiya izmeneniy: mezhdru krititsizmom i predvideniyem [Women's studies as a change strategy: between criticism and foresight]. Gendernye issledovaniya 5, 82-85. Vittig M. Pryamoe myshlenie (in Russian)
11. Goroshko, E., 2001. Gendernaya problematika v yazykoznanii [Gender issues in linguistics]. Vvedenie v gendernye issledovaniya 1, 508-543. H.; SPb.: Metadon (in Russian)
12. Gofman, I., 2001. Gendernyyi display [The gender display]. Vvedenie v gendernye issledovaniya. Hrestomatiya 2, 306-335. H.; SPb.: Metadon (in Russian)
13. Dvorkin, A., 2001. Pornografiya. Muzhchiny obladayut zhenschinami [Pornography. Men have women]. Vvedenie v gendernye issledovaniya 2, 201-214. H.; SPb.: Metadon, 2001. (in Russian)

14. Dmitrieva, M., 2000. Gendernyye issledovaniya v sravnitel'nom yazykoznanii: otsenochnaya leksika kak fragment yazykovoy kartiny mira [Gender studies in comparative linguistics: the estimating lexicon being a fragment of the world language picture]. Gendernyye issledovaniya 5, 255-261 (in Russian)
15. Zherebkin, S., 2000. Pol Razuma: «Yavlyayetsya li Prosveschenie emansipatsionnyim?» [Gender of The Mind, “Is the Enlightenment emancipatorial?”]. Gendernyye issledovaniya 4, 278-289 (in Russian)
16. Irigarey, L., 2001. Pol, kotoryiy ne edinichen [Gender which is no isolated]. Vvedenie v gendernyye issledovaniya 2, 127-135. H.; SPb.: Metadon (in Russian)
17. Kaufman, M., 2001. Ot ploti k stali: maskulinnost kak kollektivnaya gallyutsinatsiya [From flesh to steel: masculinity being a collective hallucination]. Gendernaya pedagogika i gendernoe obrazovanie v stranah postsovetskogo prostranstva. Sb. materialov mezhdunar. letney shk. Ivanovo, 20-49. (in Russian)
18. Kessler-Harris, E., 2000. Zhenskiy trud i sotsialnyiy poryadok [Women’s labor and social order]. Antologiya gendernoy teorii, 171-189. Propilei, Minsk (in Russian)
19. Kristeva, Yu., 1997. Ot odnoy identichnosti k drugoy [From one identity to another]. Ot Ya k Drugomu. Sb. perevodov po problemam intersub’ektivnosti, kommunikatsii, dialoga. Minsk, (in Russian)
20. Lakoff, R., 2001. Yazyk i mesto zhenschiny [The language and the place of women]. Vvedenie v gendernyye issledovaniya 2, 784-798. Metadon, H.; SPb. (in Russian)
21. Lauretis, T. de., 2001. V zazerkale: zhenschina, kino i yazyk [In the mirror: a woman, film and language]. Vvedenie v gendernyye issledovaniya 2, 738-758. Metadon, H.; SPb. (in Russian)
22. Lauretis, T. de., 2000. Ritorika nasiliya. Rassmotrenie reprezentatsiy i gendera [The rhetoric of violence. The consideration of representations and gender]. Antologiya tendernoy teorii, 347-373. Propilei (in Russian)
23. Lober, Dzh., 2000. Printsipyi gendernogo konstruirovaniya [The principles of gender construction]. II Hrestomatiya feminist-skih tekstov, 187-192. Propilei, SPb. (in Russian)
24. Markuze, G., 2002. Odnomernyyi chelovek [A one-dimensional man]. Eros i tsivilizatsiya, 251-515. Chero, Moscow (in Russian)
25. Mitchell, Dzh., 2001. Zhenskaya seksualnost. Zhak Lakan i école freudieni i [Women’s sexuality. Jacques Lacan and the école freudieni]. Vvedenie v gendernyye issledovaniya 2, 534-560. Metadon, H.; SPb. (in Russian)
26. Habermas, Yu., 1992. Demokratiya. Razum. Nravstvennost [Democracy. Mind. Moral]. Nauka, Moscow (in Russian)
27. Cahill, S.E., 1982. Becoming Boys and Girls: Ph.D. dissertation. Department of Sociology, University of California. Santa Barbara, 158 p.
28. Freeman, J., 1971. The social construction of the second sex. Roles Women Play: Readings towards’ women’s liberation. Belmont, California: Brooks. Cole. 229 p.